

Memo

Aan Vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat van de Tweede Kamer
Van Sebastian Dinjens, wethouder gemeente Velsen
Cc
Datum 17-03-2023
Onderwerp Position paper ten behoeve van het Rondetafelgesprek Maatwerkafspraken industrie op 22 maart 2023

Inleiding

Tata Steel Nederland (TSN) is belangrijk voor de IJmond, de provincie Noord-Holland en Nederland. De industrie in de IJmond zorgt voor economische groei en werkgelegenheid. Tegelijkertijd zorgt de aanwezigheid van industrie ook voor vervuiling en hinder. Voor de colleges van Beverwijk, Heemskerk en Velsen staat een gezondere leefomgeving voorop, Gezondheid op 1. Wij streven naar zo schoon mogelijke lucht om in te ademen, beperkte geluids- en geuroverlast en zo weinig mogelijk uitstoot van broeikasgassen.

Er is toekomst voor TSN, maar alleen als dat samen gaat met een gezondere, duurzame en veilige IJmond. Om daadwerkelijk de omslag naar een groene en duurzame staalproductie te maken zijn er nadrukkelijk keuzes nodig op rijksniveau. Keuzes die ervoor moeten zorgen dat op korte termijn een forse verbetering plaatsvindt in de kwaliteit van de leefomgeving in de IJmond, dat er werk wordt gemaakt van de transitie naar verduurzaming van de staalindustrie (bindende maatwerkafspraken over de route naar groen staal) en dat de gezondheid van onze inwoners een volwaardige plaats krijgt.

De noodzaak voor een groene en duurzame staalproductie in de IJmond

Het RIVM heeft in de afgelopen jaren diverse onderzoeken uitgevoerd in de IJmond. Onder meer een uitvoerig onderzoek naar de gezondheid. De belangrijkste conclusie was dat een aantal acute en chronische gezondheidsklachten in de IJmond significant vaker voorkomt dan in de vergelijkingsgebieden. Het RIVM heeft in 2020 en 2022 het Depositieonderzoek IJmond uitgevoerd. We wilden zo precies mogelijk weten welke stoffen in de IJmond voorkomen zodat we samen met het Rijk de leefbaarheid in de IJmond kunnen verbeteren. Het RIVM onderzocht het stof dat gedurende meerdere periodes in 2020 en 2022 in en om de huizen in de omgeving neerdaalde. De belangrijkste conclusie van dit onderzoek is dat er in Beverwijk, Velsen-Noord, IJmuiden en met name Wijk aan Zee meer PAK (polycyclische aromatische koolwaterstoffen) en metalen zijn gemeten in de stofdepositie dan op achtergrondlocaties buiten de IJmond.

De onderzoeken van het RIVM maken duidelijk dat de nadelige effecten van de staalindustrie op de gezondheid en de leefomgeving in de IJmond zo snel mogelijk en zoveel mogelijk moeten verminderen. De provincie, de gemeenten, de Omgevingsdiensten en de GGD doen binnen hun mogelijkheden wat ze kunnen en ondernemen veel actie. Ook TSN werkt aan acties om al in de komende jaren verbeteringen te realiseren, uiteraard omarmen wij dat. Maar voor een gezonde leefomgeving is meer nodig. Daarom hebben we het Rijk eerder al opgeroepen om samen met ons te werken aan een gezondere leefomgeving in de IJmond. Zowel door te kijken naar wet- en regelgeving als door het maken van bindende maatwerkafspraken met TSN die niet wettelijk afdwingbaar zijn maar die wel veel gezondheidswinst op kunnen leveren, door een versnelde verduurzaming van de staalindustrie. Wij zijn blij met het feit dat het Rijk deze handschoen oppakt, maar de tijd dringt. De luchtkwaliteit in de IJmond moet zo snel mogelijk, maar uiterlijk in 2030, substantieel zijn verbeterd.

Het belang van gezondheid en een gezonde leefomgeving in wettelijke normen en regelgeving

Vanuit gezondheidskundig oogpunt achten wij de huidige normstelling en regelgeving op Europees en rijksniveau onvoldoende in een complex gebied zoals de IJmond, waarin zich diverse bronnen bevinden. Werken aan een gezondere leefomgeving in de IJmond betekent dat wetten, normen en onze instrumenten daarop moeten zijn toegerust. Dat is nog altijd onvoldoende het geval. Wet- en regelgeving moet worden aangescherpt waarbij gezondheidskundige normen veel meer als uitgangspunt worden genomen.

Op 26 oktober 2022 presenteerde de Europese Commissie voorstellen voor een nieuwe Richtlijn Luchtkwaliteit. Voorgesteld wordt om de grenswaarden voor 2030 te verhogen tot de "oude" WHO-normen uit 2005. Hiermee zou er voor het eerst nadrukkelijk een gezondheidsnorm in plaats van een economische norm worden gesteld, een belangrijke eerste stap op weg naar een gezonde leefomgeving. Als IJmond ondersteunen we de aangescherpte grenswaarden voor 2030, en spreken de hoop uit dat het Rijk deze voorstellen zal steunen.

Wij vragen u er bij de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat op aan te dringen om gezondheid nadrukkelijk als uitgangspunt te nemen bij de aanscherping van wet- en regelgeving, en de Europese voorstellen voor een nieuwe Richtlijn Luchtkwaliteit te steunen.

Het belang van bindende maatwerkafspraken

Het is een verantwoordelijkheid van TSN om te investeren in een gezondere leefomgeving rond het bedrijf en verduurzaming van het bedrijf. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) zet samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de provincie Noord-Holland in op het faciliteren van een zo snel mogelijke transformatie van het bedrijf, waarbij in plaats van kolen aardgas of waterstof en groene elektriciteit wordt gebruikt voor de staalproductie.

Minister Adriaansens van EZK heeft op 9 november 2022 aan uw Kamer toegezegd dat de bescherming van de gezondheid van omwonenden deel uitmaakt van de maatwerkafspraken die zij met Tata Steel wil gaan maken. Met daarin ook nadrukkelijk aandacht voor de milieu- en gezondheidssituatie. Dit moet uiterlijk in 2030 leiden tot sluiting van de meest vervuilende onderdelen en moet de milieu- en gezondheidssituatie in de IJmond fors verbeteren. Deze doelstelling omarmen wij uiteraard van harte.

Via de maatwerkafspraken wordt ingezet op inspanningen die TSN gaat doen om haar emissies sneller te reduceren. Dit kan uiteraard niet afdoen aan haar (andere) wettelijke verplichtingen, bijvoorbeeld op het terrein van de leefomgeving. Het zou een slecht signaal zijn om publiek geld te investeren in TSN om hen simpelweg aan reeds bestaande vergunningen te kunnen houden. Het tijdelijk toestaan van extra milieuruimte vanwege de transitie is wat ons betreft geen optie. Wij blijven aandacht vragen voor de verankering van gezondheid in het beleid. Alleen samenhangend beleid én bijbehorende investeringen helpen de IJmond gezonder te krijgen. Er moet nu echt iets gebeuren, actie is nodig.

In de Kamerbrief Milieuproblematiek Tata Steel van 16 januari 2023 geeft de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat aan dat wordt gezien hoe, in overleg met omwonenden, zij een betere plek aan tafel kunnen krijgen in het hele traject rondom de verduurzaming van Tata Steel. Zodat hun expertise op een goede manier wordt meegenomen. Wij begrijpen dat er hard aan gewerkt wordt om hier concreet invulling aan te geven. Wat ons betreft een goede zaak. Er is ook bij hen veel kennis in huis over de situatie en over mogelijke verbeteringen en oplossingsrichtingen.

In de Kamerbrief Voortgang maatwerkafspraken van 27 februari 2023 geeft de minister van EZK aan het einde van de brief aan dat de ambities die in de Expressions of Principles met onder meer TSN zijn afgesproken hoog zijn en aantonen dat we als Nederland echt in een versnelling kunnen komen. Wel zal dan nog meer tempo gemaakt moeten worden op de echte realisatie van projecten, zowel binnen als buiten de overheid. Knelpunten die snelle realisatie in de weg staan zullen voortvarender moeten worden opgepakt en opgeruimd. Het is mede hierom dat op korte termijn het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie gelanceerd zal worden.

Deze passage in de Kamerbrief stelt ons niet gerust over de voortgang van het lopende proces om te komen tot bindende maatwerkafspraken. Vanwege de nadelige effecten van de staalindustrie op de gezondheid en de leefomgeving in de IJmond duldt het proces om te komen tot een schone, groene en duurzame staalproductie in de IJmond geen enkel uitstel meer. Van het Rijk vragen wij het lef om een stap naar voren te doen en snel passende afspraken te maken. Deze moeten bindend gemaakt worden binnen het bestaande stelsel van vergunning, toezicht en handhaving. Alleen dan kunnen omwonenden erop vertrouwen dat zij de bescherming krijgen die nodig is.

Wij vragen u daarom er bij de minister van EZK op aan te dringen lef te tonen en vaart te houden in het proces om te komen tot maatwerkafspraken, en het proces waar nodig tijdig bij te sturen. In het belang van een substantieel schonere en gezondere leefomgeving in de IJmond, uiterlijk in 2030.

De maatwerkafspraken moeten worden gezien in een lokale context

De maatwerkafspraken staan niet op zichzelf. De IJmond is een regio die vraagt om bredere investeringen in leefbaarheid en gezondheid. Door een combinatie van snelwegen, tunnels en het Noordzeekanaal staat er een brede en grote druk op de regio. Graag zien we ook aandacht voor het versterken van de leefbaarheid. Onder meer door investeringen in bereikbaarheid, en in de stedelijke vernieuwing van de naoorlogse wijken.

Bij regionale investeringen gaat het ook om de investeringen in de waterstofeconomie. De IJmondgemeenten zetten zich, samen met de Metropool Regio Amsterdam, in voor de groenste industriezone van Europa. Hiervoor is het noodzakelijk dat we de ontwikkeling van groene waterstof (via wind op zee) mogelijk maken door bijvoorbeeld onze havens te faciliteren in de extra ruimtevraag die dit met zich meebrengt en specifiek de inzet om de energiehaven te realiseren. Tot slot vragen we aandacht voor de omslag op de arbeidsmarkt die de energietransitie met zich meebrengt. We doen dit samen met onderwijs en bedrijfsleven (zogeheten triple helix) via Techport. Het investeren en faciliteren van Techport is voor ons van belang.

